

Baş direktor: COP29-un Azərbaycanda keçirilməsi ölkənin bərpaolunan enerji mənbələrinə keçiddə potensialını göstərir

Müasir dünyada günəş enerjisi bərpaolunan enerjinin ən perspektivli və ən böyük potensiala malik olan növü hesab olunur. Yer səthinə düşən günəş enerjisinin miqdarı bütün neft, qaz, kömür və digər yanacaq ehtiyatlarından çoxdur. Günəş enerjisinin istifadəsinin üstünlüyü ondadır ki, Günəş qurğuları işləyən zaman parnik effekti yaranmır, havanın çirklənməsi baş vermir.

Azərbaycanın təbii iqlim şəraiti günəş enerjisindən istifadə etməklə elektrik və istilik enerjisinin istehsalını artırmağa geniş imkanlar açır. Belə ki, Azərbaycanda günəş süalanmasının davamiyyəti 2400-3200 saata qədər müşahidə olunur. Alternativ və bərpaolunan enerji mənbələri hesabına quraşdırılacaq yeni generasiya güclərində günəş enerjisinin xüsusi çəkisi 73 faiz (günəş-istilik 58 faiz, günəş-elektrik 15 faiz) təşkil edir. Azərbaycanda günəş enerjisinin iqtisadi potensialı 20 min meqavat həcmində qiymətləndirilir.

Mövzu ilə bağlı AZƏRTAC-ın suallarını günəş panelləri və yeni nəsil litium-ion batareyaları istehsal edən “Neosun Energy” şirkətinin baş direktoru İlya Lixov cavablandırır. Beynəlxalq ekspertlə müşahibəni təqdim edirik.

- Azərbaycanda alternativ enerjinin perspektivləri və ölkəmizdə enerji keçidi haqqında nə deyə bilərsiniz?

- Fikrimcə, Azərbaycanın yeni, bərpaolunan enerji mənbələrinə keçid üçün böyük potensialı var. Buna ilk növbədə onun coğrafi mövqeyi kömək edir. Azərbaycan günəşli günlərin çox olduğu bir ölkədir, bundan əlavə, regionun bir neçə bölgəsi güclü küləklərlə xarakterizə olunur. Bu amillər sahibkarlar üçün böyük perspektivlər açır. Bu imkanlardan biri daha ucuz günəş və ya külək enerjisi istehsalı ilə biznesin inkişafıdır. Bundan əlavə, enerjinin bərpaolunan mənbələrə keçidi sahəsində həllər hökumət siyasəti səviyyəsində də dəstəklənir: külək və günəş elektrik stansiyalarının tikintisi üçün böyük müqavilələr imzalanır. Həm bu sahədə elmi araşdırmalara, həm də yeni stansiyaların tikintisinə dəstək verən “Bərpaolunan enerji mənbələrindən istifadə haqqında” Qanun təsdiq edilib. İnanmaq istərdim ki, hökumətin belə diqqəti həqiqətən də regiondakı sahibkarlara yaşıl işıq yandıra bilər. Bununla belə, hesab edirəm ki, indi təkəcə yaşıl enerjinin nüfuzu deyil, həm də bərpaolunan enerji mənbələrinə keçidin biznesə gətirəcəyi ədədi faydalardan danışmaq çox vacibdir. Məsələn, günəş enerjisində keçən müəssisələrin nəinki ətraf mühitə qayğı göstərəcəyini, həm də əslində pula qənaət edəcəyini, səmərəliliyini və şirkətlərinin kapitallaşmasını necə artıracağını aydın şəkildə göstərmək vacibdir.

- Azərbaycan neft və təbii qaz ixrac etməklə yanaşı, həm də bərpaolunan enerji mənbələrindən istehsal olunan elektrik enerjisini ixrac edən ölkəyə çevrilməyi planlaşdırır. Ölkəmizin bu istiqamətdə imkanlarını necə qiymətləndirirsiniz?

- Nəzərə alsaq ki, Azərbaycanda həqiqətən bərpaolunan mənbələrdən enerji istehsalının inkişafı üçün hər cür şərait var, hesab edirəm ki, biznes ictimaiyyətinin dəstəyi ilə bu, mümkündür. Bir vaxtlar Azərbaycan neft və qaz hasilatı sahəsində ön sıralarda dayanırdı. İndi ölkə bərpaolunan enerji mənbələrinin, onun iqtisadiyyatının əlavə inkişaf mənbəyinə çevrilməsinin bariz nümunəsini göstərə bilər. Unutmaq olmaz ki, günəş elektrik stansiyalarının inkişafı ilə yanaşı, xüsusi akkumulyatorlardan istifadə etməklə regionda istehsal oluna bilən günəş enerjisini toplamağa imkan verən enerji saxlama sistemləri də hazırlanır. Bundan əlavə, yerli biznesin innovasiyaya diqqət yetirdiyini nəzərə alaraq, hesab edirəm ki, Azərbaycan öz ərazisində günəş elektrik stansiyalarının tikintisini uğurla həyata keçirməklə yanaşı, bütün dünyada analoji layihələrə investisiya yatırmaqla, obyektiv olaraq, dünyada hələ də elektrik enerjisi çatışmazlığı yaşayan bir çox bölgə var. Afrikanın və ya Latın Amerikasının ucqar, lakin günəşli ərazilərində günəş elektrik stansiyaları tikən layihələrə sərmayə qoymaq inkişaf üçün başqa bir addımdır.

- Azərbaycan kimi günəşli bir bölgədə günəş panellərinin quraşdırılması nə dərəcədə sərfəlidir?

- Bu gün günəş enerjisi istehsalı enerji istehsalının ən ucuz yoludur. Dünyada orta hesabla belə layihələrin məhsuldarlığı 2 ildən çox deyil. Eyni zamanda, günəş enerjisi istehsalına əsaslanan həllər təkəcə böyük deyil, həm də orta və kiçik biznes üçün əlçatandır. Niyə bu faydalı hesab olunur? Kiçik və orta sahibkarlar elektrik enerjisində qənaət edərək, sözün əsl mənasında 1,5-2,5 il ərzində belə qurğuların ödənişini həyata keçirə biləcəklərindən birbaşa faydalana biləcəklər. Artıq 3-cü ildə onlar xalis mənfəət əldə edərək, şirkətlərinin səmərəliliyini və kapitallaşmasını artırmaqla biləcəklər. Üstəlik, hər il bu cür layihələr daha əlçatan olur.

- Azərbaycanı bərpaolunan enerji mənbələri sahəsinə investisiya üçün perspektivli bazar hesab edirsinizmi?

- Ümumiyyətlə, biz dünyada bərpa olunan enerji layihələrinə investisiyaların artırılması tendensiyası görürük. Bu gün günəş enerjisinə qoyulan investisiyalar artıq neft və qaz sənayesinə qoyulan investisiyaları üstələyir. Eyni zamanda, hətta “Shell” və BP kimi neft nəhəngləri də yaşıl enerji ilə məşğul olan və zərərli emissiyaları azaltmağa çalışan startaplara aktiv şəkildə sərmayə qoyurlar. Çünki bu gün neftdən pul qazanmağa davam edənlər də enerji keçidinin perspektivlərini və zəruriliyini anlaşırlar. Təbii ki, bu, birbaşa Azərbaycan kimi günəşli bölgələrə aiddir.

- Azərbaycanda ictimai nəqliyyatı günəş panellərinə (dəmir yolu və avtomobil sektoru) çevirmək mümkündürmü? Bu keçid üçün hansı şərait yaradılmalıdır?

- Bir neçə gün əvvəl mən Koreyada elektrik nəqliyyatı ilə bağlı konfransda çıxış etdim və biz bu mövzunu fəal müzakirə etdik. Günəş enerjisi bu gün elektrik nəqliyyat vasitələrinə enerji təmin etmək üçün yaxşı bir yoldur. Üstəlik, bu kateqoriyaya təkə elektromobillər deyil, həm də elektrik lokomotivləri və böyük şəhər nəqliyyatı da daxildir. Təəssüf ki, avtobusun və ya qatarın səthi damında günəş panelləri quraşdırıldıqda tam günəşdən enerji almaq mümkün deyil. Ancaq başqa yollar da var. Günəş panelləri indi həqiqətən çox ucuzdur. Onları yolları əhatə edən hasarlara quraşdırmaq olar. Magistral yollar, dəmir yolları boyunca dayana bilən günəş panellərindən bir növ hasar qura bilərsiniz. Avropada, Çində belə nümunələr çoxdur və əlbəttə ki, Azərbaycanda belə sistemlər qurmaq olar. Onlar hazırda heç bir şəkildə istifadə edilməyən səthlərdən istifadəyə imkan verəcək və günəş panelləri quraşdırıldıqdan sonra elektrikli işləyən avtomobilləri enerji ilə təmin edə biləcəklər. Dəmir yolları boyunca panellərin quraşdırılması elektrik enerjisi istehlakının əhəmiyyətli hissəsini günəş enerjisi istehsalına ötürməyə imkan verəcək.

- Bu ilin noyabrında Azərbaycanda BMT-nin İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası - COP29 keçiriləcək. Belə tədbirlər regionda təmiz enerjinin inkişafına necə töhfə verə bilər?

- COP29 kimi tədbirlər, əlbəttə ki, vacibdir. Çünki onlar təkə konkret regionda deyil, bütün dünyada təmiz enerjinin inkişafı mövzusunda böyük diqqət cəlb edir. Əvvəldə qeyd etdiyim kimi, hesab edirəm ki, belə konfranslarda təkə günəş/külək enerjisinin ekoloji komponentindən danışmaq deyil, həm də biznesin reallıqlarını və onun tələbatını nəzərə almaq çox vacibdir. Enerji keçidinin bizneslərin qazanc əldə etməsinə necə kömək edəcəyi barədə danışmalıyıq. COP29-un bu il Azərbaycanda keçirilməsi təsadüfi deyil. Bu, bir daha ölkənin bərpaolunan enerji mənbələrinə keçiddə böyük potensialını göstərir. Qarşıdan gələn dialoqdan maksimum yararlanmaq vacibdir. O regiona yeni sərmayələr gətirə və günəş enerjisinin nə üçün prestijli və sərfəli olduğunu bütün dünya üzrə biznesə göstərmək imkanı yarada biləcək.

AZƏRTAC
2024, 27 aprel